

časopisni oddelek
397
ROMANO THEM
2008

308 (497 . 12=914 . 99)

19009783,31

COBISS •

them

I S V E T

berš/leto: 14

februar 2008, številka 31

SVET ROMOV

**ROMI V HUDEJAH
DOBILI KANALIZACIJO**

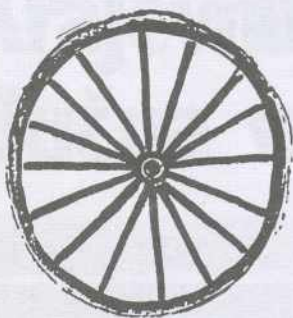

ROMSKA ODDAJA NAŠE POTI

SREČANJE OTROK

ROMANO THEM ROMSKI SVET

številka 31, februar 2008

založnik
Zveza Romov Slovenije
Arhitekta Novaka 13
9000 Murska Sobota
tel.: 02 5308-100
fax: 02 5308-104
e-mail: romani.union@siol.net
www.zveza-romov.si

ROMIC ROMSKI INFORMATIVNI CENTER
ROMSKA RAZISNA PODOBNA
e-mail: romic@siol.net
www.rromic.si

odgovorni urednik
Jožek Horvat - Muc

uredniški odbor
dr. Pavla Štrukelj
Monika Sandrelj
Janja Rošer
Slobodan Nežirovič
Bečiri Fatmir

dopisniki
Anita Cener, Serdica
Lujzi Baranja, New York
Dragoljub Ackovič, Beograd

Fotografije so prispevali:
Oto B., Štefan B.,
Stanko B. in drugi

prelom in tisk
Tiskarna Klar, Murska Sobota

naklada
500 izvodov

Po mnenju Ministrstva za kulturo RS št. 415-562/96, se Romano them - Romski svet šteje med proizvode za katere se plačuje 20% davek na dodano vrednost.

Izid časopisa Romano them je omogočilo
Ministrstvo za kulturo RS
in Urad za narodnosti RS

VSEBINA

Romic:	Svet romske skupnosti dobil prostore 2
Bogdan Miklič:	Krajevna skupnost Bučna vas 3
Bojan Tudja:	Tudi Romi prispevali za prizadete v poplavah 4
Bogdan Miklič:	Romska oddaja Naše poti 4
Vinko Cener in Enisa Brizani	Turčija 5
Rinaldo DiRiccardi - Muzga:	Izobraževanje za romske novinarje na RTV Slovenija 7
Bogdan Miklič:	Romi v Hudejah bodo dobili kanalizacijo 9
	Romi se premalo zavedajo pomembnosti Zveze Romov 10
Fatmir Bečiri:	Komisija za romska vprašanja tudi v Mariboru 11
Dragana Stankovič:	Zaposlitveni center posrednik med Romi in delodajalci 11
Meta Gašperšič:	Predlog strategije izobraževanja odraslih Romov v JV regiji 12
Romic:	Društvo Romani Union Murska Sobota v letu 2007 13
Romeo Horvat - Popo:	Teden otroka 13
	Srečanje otrok 14
Romic:	Feri Lainšček - Nedotakljivi 14
	Kuharsko tekmovanje 15
	Okrogla miza o aktivnostih romskih svetnikov v občinskih svetih 15
Emil Horvat:	Položaj romskega vprašanja v Občini Kuzma 17
dr. Vera Kopčič:	Panonski prostor in ljudje ob dveh tromejeh 17
Fatmir Bečiri:	Požar v romski skupnosti Maribor 18
Romic:	Skupina Langa na Emi 2008 19
Andreja Simonič:	Romsko društvo? 19
Bogdan Miklič:	V Krškem izvolili novega romskega svetnika 20

Svet romske skupnosti dobil prostore

Romic

V torek 18. decembra so na Lendavski 16a, v Murski Soboti odprli poslovne prostore Sveta Romske skupnosti Republike Slovenije. Slavnostno sta jih odprla predsednik sveta Jožek Horvat-Muc in direktor urada za narodnosti Stane Baluh.

Prišel je trenutek, je na slovesnosti povedal Baluh, ko se morajo Romi začeti ponosno zavedati svojih korenin. "Tu živite pripadniki romske skupnosti skupaj z večinskim prebivalstvom že stoletja, zdaj pa je prišel čas, da boste lahko skozi svojo lastno organiziranost in aktivno sodelovanje pri oblikovanju in sprejemanju odločitev na najvišji ravni aktivno pripomogli k izboljšanju položaja romske skupnosti kot celote," je dejal Baluh in dodal, da sedaj ni čas za notranje spore in okoriščanje posameznikov, temveč čas in priložnost, da soustvarjajo usodo svoje skupnosti, da promovirajo romski jezik in kulturo. Preko sveta romske skupnosti lahko Romi pripomorejo, tako Baluh, k odstra-

nitvi stereotipov in posploševanj, ki so jih deležni.

Enaindvajsetčlanski svet lahko daje državnim organom in organom lokalnih skupnosti predloge, pobude in mnenja v zadevah iz svoje pristojnosti, ti organi pa morajo, kadar sprejemajo ali izdajajo akte, ki se nanašajo na položaj romske skupnosti, predhodno pridobiti mnenje

sveta. V pisarni sveta bosta zaposleni sekretarka in računovodkinja, za večje dogodke pa bo imel na voljo tudi prostore Zveze Romov Slovenije. Horvat svoje funkcije, ko je povedal, ne bo opravljal poklicno.

Svet, v katerem je 14 predstavnikov Zveze Romov Slovenije in 7 predstavnikov iz vrst romskih svetnikov, se je doslej sestel že trikrat, najprej na ustanovni seji, naslednja je bila namenjena sprejemu poslovniku, tretja pa dogovoru o delu v letošnjem in prihodnjem letu, je dejal Horvat. Naslednja seja bo v januarju, na njej pa bodo obravnavali nacionalni program za Rome, ki ga pripravlja vlada.

Slovenija je prva evropska država, ki ima poseben zakon o Romih, ta teden so jo na sestanku v Bruslju kot pozitiven zgled urejanja tega vprašanja poleg Španije izpostavili tudi predstavniki Sveta Evrope in evropske komisije, je povedal Baluh. Prihodnje leto bo Slovenija, je dejal Horvat, tudi gostiteljica plenuma parlamenta svetovne romske organizacije.

Krajevna skupnost Bučna vas

Bogdan Miklič

Predstavniki novomeške krajevne skupnosti Bučna vas, ki že vrsto let opozarjajo na nereševanje romske problematike in so v zadnjih letih organizirali več protestov tako v Novem mestu kot v Ljubljani, so v torek pripravili tiskovno konferenco.

Silvo Mesojedec podpredsednik KS Bučna vas pojasnjuje, da napredka pri reševanju romske problematike ni, zato so se sami še aktivneje angažirali ter preko Urada za narodnosti in Zveze Romov Slovenije pridobili 42.000 €. Ta denar so nameravali nameniti družini Draga Brajdiča iz največjega novomeškega romskega naselja Brezje, ki se je želela preseliti v žužembersko občino oziroma v Brezov Reber, v hišo, ki jo prodaja ena izmed novomeških nepremičninskih agencij. Okoli 60.000 € bi sicer potrebovali za nakup, vendar naj bi po predlogu KS Bučna vas razliko krila MO Novo mesto, družina, ki bi se preselila, pa bi kupnino odplačala v daljšem časovnem obdobju, medtem bi bil objekt v lasti novomeške občine. Prebivalci Brezove Rebrli so nemudoma napovedovali upor, če bi se tja dejansko naselila romska družina.

Nepremičninska agencija in zdajšnja lastnica hiše na Brezovi Rebri pa objekta nista želela prodati neposredno Romom, prodali bi ga občini. Mesojedec pravi, da so stvar blokirali na novomeški občini, sprejeli naj bi celo diskriminatorni sklep, da morajo pridobiti soglasje žužemberske občine, v katerem bi pisalo, da omenjena občina soglašala z nastanitvijo romske družine Brajdič, ki po besedah Silva Mesojed-

ca ni problematična. Ko so na KS Bučna vas spoznali, da selitve ne bodo mogli izpeljati, so denar Zvezi Romov vrnili in zadevo, kot rečeno, prijavili na pristojne domače in mednarodne ustanove.

Novomeški Župan Alojz Muhič je na Rotovžu, kjer je sedež njegovega kabineta pojasnil, da novomeška občina o selitvi družine Brajdič ni sprejela nikakršnih sklepov. Poudaril je, da so stanovanjski problem omenjene družine enkrat že reševali in zdaj biva v hiši v občinski lasti. "Mesojedec ni reševal nekoga iz šotora, ampak nekoga iz občinske hiše," pravi Muhič in dodaja, da ob tem mnogi Romi niti najosnovnejših življenjskih pogojev nimajo urejenih. Muhič je še dodal, da bodo letos največje romsko naselje Brezje začeli urejati. Iz razpisov so namreč pridobili denar za urejanje novomeških romskih naselij. Tako naj bi v Brezju in naselju Ruperč vrh že v letošnjem letu asfaltirali dovozno pot. Denar, ki ga je prejela KS Bučna vas, pa naj bi po mnenju župana Muhiča prišel na novomeško občino.

Tudi Romi prispevali za prizadete v poplavih

Bojan Tudja

V okviru zbiranja humanitarne pomoči za prizadete v poplavih, ki jo organizira OZRK Novo mesto, je Bojan Tudija sprožil akcijo tudi v romskem naselju Šmihel. Zbran denar - 520 evrov, je skupaj s seznamom 14 družin iz njihovega naselja, ki so prispevale po svojih močeh, izročil sekretarki OZRK Novo mesto Barbari Ozimek.

To ni bila prva Bojanova humanitarna akcija; vedno se odzove na klic na pomoč in poskuša pridobiti za to tudi sokrajane. V njihovem naselju so organiziral humanitarno akcijo za pomoč pri operaciji dečka iz Gaberja, zbirali so denar za pomoč staršem romskega otroka, ki se je zdravil za levkemijo, za nakup avtomobila njihovemu krajanu, ki ga je nujno potreboval.

»Vedno smo pripravljeni pomagati. Če se bo v prihodnje pokazala potreba, bomo ponovno stopili skupaj in prispevali. Upam, da se nam bodo pridružili tudi Romi iz

drugih naselji,« je povedal Bojan.

Slika zgoraj: Sekretarka Barbara Ozimek se je organizatorju akcije Bojanu Tudija iskreno zahvalila.

Romska oddaja Naše poti

Vsak ponedeljek na prvem programu Radia Slovenija

Odgovorna urednica 1. programa Radia Slovenija Tatjana Pirc, je v četrtek na novinarski konferenci predstavila začetek romske oddaje Naše poti ali, kot pravijo Romi na dolenskem MENGARE DROMA.

Oddaja bo na sporedu vsak ponedeljek ob 21.05, prva pa bo stekla že 3. decembra. Enourna oddaja se bo ukvarjala z romsko ustvarjalnostjo, kulturo, jezikom in perečo problematiko.

Slika desno: Del ekipe - Enisa Brizani, Monika Sandreli in Bogdan Miklič.

Slika spodaj: Urednica 1. programa RADIA Slovenija-Tatjana Pirc in Enisa Brizani.

Generalni direktor RTV Slovenije Anton Guzej je ob tej priložnosti poudaril, da na spoštovanje pravic manjšin v Sloveniji kaže tudi ta oddaja v romskem jeziku, kar hkrati pomeni, da je RTV Slovenija prevzela soodgovornost za zaščito romske skupnosti v Sloveniji. Guzej je spomnil, da so lani novembra objavili razpis za sodelavce radijskih oddaj v romskem jeziku, na katerega se je prijavilo več kandidatov. Z izbranimi kandidati (dvanajst) se je nato začelo izobraževanje o radiju. Kot je še dejal, je bila večina kandidatov uspešnih, tako da se bodo pridružili ostalim »radijcem« pri ustvarjanje romskih oddaj ob po-

nedeljkih zvečer.

Direktor Radia Slovenija Vinko Vasle pa je med drugim izrazil željo, da bi romska oddaja Naše poti rasla naprej in da bi bila to priložnost, da »nekaj storimo za Rome

in presežemo klišeje in stereotype o Romih v naši družbi«.

Predstavniki Romov JožeK Horvat Muc pa upa, da se bo preko te oddaje v romskem jeziku slišal glas Romov.

Turčija

Vinko Cener in Enisa Brizani

Študentska organizacija Roman-kara je v mestecu Bartin, ki leži na severu Turčije ob obali Črnega morja, organizirala prvo srečanje romskih študentov. Namen srečanja je bil pokazati romskim študentom, da imajo nekoga na katerega se lahko zanesejo in kako zelo pomembna je izobrazba, ne samo za njih, temveč za celotno romsko skupnost. S svojimi dosežki oziroma znanjem so lahko vzor drugim. Želeli so izvedeti kako živijo Romih v drugih državah, poleg naju je bil na srečanju tudi predstavnik Moldavije, pričakovali smo udeležence iz Srbije in Makedonije. Pogrešali smo predstavnike najstarejše romske mahale Sulukule v Istanbulu. Prvi Romi so se tam naselili že v 11. stoletju, pravico ostati tam pa jim je podaril Sultan Mehmed II že leta 1453, po osvojitvi takratnega Konstantinopla. Prav o tem

naselju je največ govora, saj želijo oblasti prebivalce izgnati iz mesta. Nevladne organizacije in priznani akademiki si prizadevajo ohraniti to edinstveno naselje v katerem živi okoli 3000 Romov z bogato glasbeno in plesno tradicijo. Njihovi po-

zivi očitno ne zaležejo, z rušenjem tega naselja bodo začeli februarja 2008. Junija te najstarejše mahale ne bo več. V tki. Čoček prehodu v Istanbulu vam bodo prav Romi iz tega naselja za 20 turških lir, kar je približno 12 €, zaigrali in zapeli. Na

ulicah vam romski otroci za nekaj bakšiša očistijo čevlje, tudi prodaja cvetja je v rokah Romov. Vprašanje ali bomo obiskovalci Istanbula vse to lahko doživeli tudi po uničenju mahale Sulukule.

Točnega podatka koliko Romov živi v Turčiji ni, ocenjujejo pa da v približno 70 milijonski državi prebiva okoli 5 milijonov Romov. Največ v evropskem delu Turčije ob meji z Grčijo in Bolgarijo. Večina je muslimanske veroizpovedi, nekaj je tudi drugih religij. Tako kot v Sloveniji in Evropi pa se tudi Romi v Turčiji soočajo z diskriminacijo, po besedah predstavnikov nevladnih organizacij so zatirani celo s strani tistih ki so tudi sami zatirani. Nimajo posebnega statusa kot v Sloveniji, zaradi pogajanj z Evropsko unijo o vstopu Turčije, pa se njihov položaj počasi izboljšuje. Zanimivo je bilo, da je le

nekaj sodelujočih poznalo nekaj osnovnih romskih besed. Z Vinkom sva bila ponosna na najino znanje romskega jezika. Povedali so nama da večina Romov v Turčiji govori turško in da romski jezik praktično izginja, saj ga niti starejši Romi ne govorijo več. Ugotovitve srečanja so dokaj podobne kot v Sloveniji, nizka stopnja izobrazbe, slabi življenjski pogoji, diskriminacija, ovira pri aktivnejšem vključevanju Romov v družbo so po mnenju udeležencev, tudi zgodnje poroke med Romi.

Zanimiv del srečanja je bilo tudi predavanje zgodovinarja in raziskovalca z univerze v Greenwichu Adriana Marsha. Njegove korenine po očetovi strani so iz skupine irskih potujočih Romov, mamina družina je mešanica španskih, grških in angleških Romov. Zadnja 4 leta živi v Istanbulu in raziskuje

zgodovino Romov. Predavanje o selitvah treh skupin iz Indije, najprej ljudstva Dom, za njimi so se iz Indije odselili Romi in Lomi. Vse te selitve so bile posledica arabskih osvajanj, a o tem kdaj drugič.

Ogledali smo si film *Latcho Drom*, ki pripoveduje o potovanju Romov iz Indije in o podobnostih skozi glasbo. Najbolj zanimiv del srečanja pa je bil za to območje tradicionalen trebušni ples *Koček*. Verjetno ste pomislili na zapeljivo, na pol golo trebušno plesalko, vendar ste se zmotili, ples je izvajal mlad fant oblečen v ženska oblačila, plesal pa je celo bolje kot marsikatera trebušna plesalka. Običaj naj bi izviral še iz časa otomanskega cesarstva, ko je bila homoseksualnost dokaj razširjena. V Haremih so bile ženske in mladi fantje, mogoča je tudi povezava z Islamom, ki je dokaj strog glede nastopanja žensk v javnosti, ena od možnih razlag pa je tudi vpliv Indije, tam moški oblečeni v ženske, ki zapeljivo plešejo niso nič nenavadnega. Hrana, ki so nam jo postregli je bila tipično turška, brez svinjskega mesa, saj ga vera prepoveduje, veliko riža, zelenjava na sto in en način, čičerika, fižol, paprike, paradižnik, korenček, jajčevci, jogurtove in pikantne zelenjavne omake, sladka Baklava in Suklijaš-mlečni riž pečen v glineni posodi. Posebnost je tudi pitje črnega čaja iz majhnih trebušastih kozarčkov. Za Vinka je bil to popolnoma nov svet, zame izlet v otroštvo.

www.romic.si

ROMIC

ROMSKI INFORMATIVNI CENTER
ROMSKA RADLJSKA PRODUKCIJA

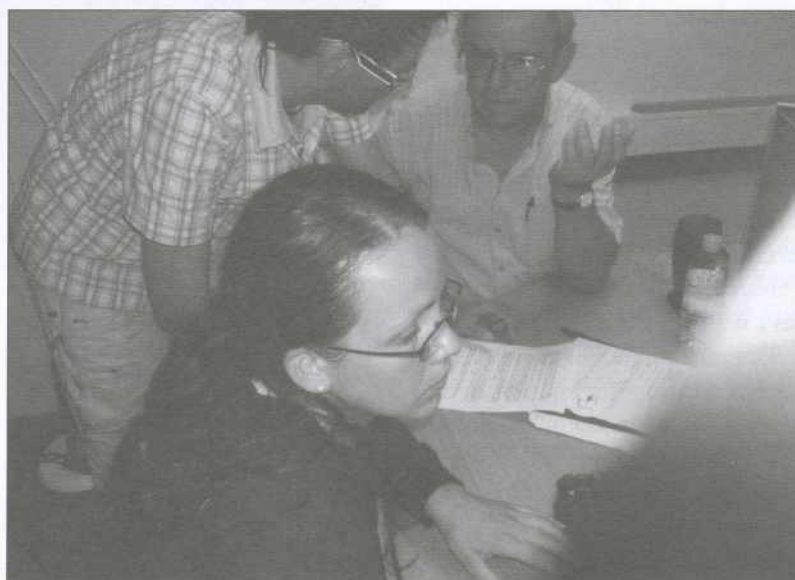
DEJAVNOST CENTRA LJUDJE KONTAKT ARHIV ODDAJ PRVA STRAN

telefon: 02 530 81 00 ~ faks: 02 530 81 04 ~ e-pošta: info@romic.si ali info@rromic.com

Izobraževanje za romske novinarje na RTV Slovenija

Rinaldo DiRicchardi - Muzga

Zakon o RTV Slovenija od leta 2005 predvideva tudi določila, ki vsebujejo predvajanje radijskih in televizijskih oddaj za romsko skupnost v RS, torej v romskih jezikih, ki jih govorijo Romi v Prekmurju, na Dolenjskem in v Beli Krajini, romskem jeziku za Rome iz nekdanje skupne države – torej za makedonske in albanske Rome ter ne nazadnje za gorenjske Sinte. Zakon o RTV, predvsem pa njegovi aneksi, sprejeti leta 2005, so potrebovali kar dve leti, da so končno zagledali luč sveta. Med tem časom so se zganile nekatere nevladne organizacije, predvsem Mirovni inštitut, ki je naslovil več odprtih pisem vodstvu RTV Slovenija s ponavljajočimi vprašanji, kdaj bodo naposled razpisali avdicijo za romske novinarje in začeli z izobraževanjem. V teh dveh letih je vodstvo javne RTV potrebovalo predvsem čas, da se sami znajdejo v novem položaju; vsakokrat so se sklicevali na kadrovske in tehnične težave – soočili so se s precedensom: nihče v Sloveniji

še nikoli ni izobraževal romskih novinarjev! Izjema je le Mirovni inštitut, ki je občasno prirejal delavnice za bodoče romske novinarje.

Končno avdicija!

Pred koncem leta 2006 se je v osrednjem slovenskem časopisu pojavil poziv k avdiciji za bodoče radijske in televizijske sodelavce v vseh romskih dialektih, ki jih

govorijo Romi in Sinti. Razpis je trajal mesec dni, tako da je pred Miklavževim potekala avdicija v Izobraževalnem središču SOVA – RTV Slovenija. Najštevilneje so se odzvali prekmurški Romi, zatem pa nekaj dolenjskih, mariborskih in ljubljanskih ter en predstavnik gorenjskih Sintov. Jezikovna pestrost romskih dialektov je nekatere kar presenetila, presenečala je tudi številčnost udeležbe na avdiciji, mnogi pa so se tako šele prvič pobliže spoznali, saj se v preteklosti Romi in Sinti, živeči v Sloveniji, nikoli nismo družili med seboj, kaj šele poznali!

Nekateri izmed nas smo prišli na avdicijo kot »stari novinarski mački«, saj smo imeli veliko novinarske kilometrine opravljene na kakšnem radiu že po 16 let in manj, veliko javnega nastopanja na javnem radiu ali televiziji, nekateri pa so se kalili v Romicu – romskem informacijskem centru v Murski Soboti. Vsekakor pa je nekaterim izmed nas ostal največji izziv televizija.

Tudi izobrazbena struktura bodočih romskih sodelavcev je bila barvita in pestra – od poklicne do srednje šole, od študija upravne smeri do fakultetne izobrazbe teologije in filozofije. Refleksija za nazaj nam daje slutiti, da smo bili izbrani resnično najboljši novinarji, tehniki in kamermani.

Rezultate o avdiciji in končnem sprejemu na izobraževanje za bodoče romske novinarje, ki ga je financiral Urad za narodnosti, smo prejeli v decembru, obenem pa smo bili tudi seznanjeni z datumi, urniki in programom izobraževanja.

Izziv ustvarjanja v romskem jeziku z najmanj štirimi dialekti

Program izobraževanja se ni razlikoval od izobraževanja za delo na javni RTV, kar pomeni, da ni bilo nikakršnih odstopanj pri nobenem predmetu. Tako kot se izobražujejo slovenski kolegi smo se morali tudi bodoči romski novinarji. Program izobraževanja je vključeval tiste radijske in televizijske vsebine, ki so splošno sprejete v vsakem kurikulumu. Prav tako smo se tudi mi morali kaliti v slovenskem jeziku, izvajati vaje pravilne izgovorjave, mikrofonskega govora in nastopanje pred kamero, ne nazadnje pa tudi vse teoretične vsebine, ki se dotikajo sodobnega novinarstva. Pri tem izobraževanju se je izredno

dobro pokazala sposobnost timskega dela in sodelovanja udeležencev, saj smo znali sprejeti tudi kritične ocene. Delo s kamero je navdušilo skoraj vse udeležence, saj so se mentorji za snemanje znali približati udeležencem na strokoven in pedagoški način, pri tem pa imeli pred očmi, da so se udeleženci šele prvič srečali s kamero in različnimi plani: kontraplani, ameriškimi, bližnjimi plani ipd. ter rakurzi: levim, desnim, zgornjim, bližnjim, s totalom ... Vsi udeleženci so se strinjali, da so bili mentorji za kamero in snemanje, montažo, nastop pred kamero in mentorji za govor najboljše, kar je javna RTV Slovenija lahko ponudila bodočim romskim novinarjem.

Pedagoško-andragoški pristop mentorjev je bil na visoki ravni, mentorji so znali stimulirati udeležence tudi glede na poprejšnjo usposobljenost ali stik s kamero in montažo; udeležence so pritegnili v tolikšni meri, da so vsi osvojili znanja in večine snemanja, položajev snemanja, nastopanja in intervjuvanja. Ne nazadnje pa so tudi tisti z manj tehničnega talenta sami montirali svoje izdelke brez strahu, strokovno in slogovno zadovoljivo.

Velike razlike med radijskim in televizijskim novinarstvom

Da te razlike obstajajo, smo se prepričali tisti udeleženci, ki smo dolga leta delali samo kot radijski novinarji in moderatorji. Pri radijskem izobraževanju so bili poudarki predvsem na radijskem jeziku: da je razumljiv, kratek in jedrnat, da je sporočanje novic poslušalcem predvsem hitrost novice, takojšnja reakcija na nekaj novega, da je radijsko novinarstvo vedno hipno in govori o sedanjem trenutku. Velik poudarek pa je tudi na izobraževanju samoiniciativnih novinarjev, ki se hitro znajdejo in se znajo vključiti v dogajanje, da je novinar dolžan preverjati informacije pri vseh udeležencih, ne samo verjeti eni plati zgodbe ... Radijski jezik mora biti konkreten, ker ne govori v slikah, zato se radijski govor in podajanje novic nujno spreminja

glede na žanr. Važna je tudi dolžina prispevkov, saj je vedno odvisno od urednika, koliko minut ti da na voljo za en prispevek; biti moraš odgovoren do kolegov novinarjev, saj boš s tvojim predolgim prispevkom lahko kriv, da bo kolegov prispevek skrajšan. Pomembni poudarki pa so seveda tudi v Kodeksu novinarske etike, ki ga vsak udeleženec izobraževanja prejme v trajno last.

Vsi udeleženci izobraževanja, ki je potekalo v zimskem semestru 2006 in se končalo julija letos, smo pripravili tudi končne izdelke, ki so dokazovali našo usposobljenost oz. doseženo stopnjo izobrazbe. Tako smo za prvi program Radia Slovenija na Svetovni dan Romov pripravili zelo odmevno pilotsko oddajo, ki so jo pohvalili tudi Romi in Sinti. Ob koncu izobraževanja za televizijske novinarje pa smo 1. julija dokončali pilotski,

polurni projekt televizijske oddaje, ki je vključeval vse novinarske žanre: anketo, reportažo, poročilo, novice, izobraževalno rubriko, glasbeno oddajo. Vodstvo Izobraževalnega središča SOVA je to pilotsko oddajo razposlalo vsem odgovornim v državi, tako da glede romskih oddaj na TV Slovenija ne vemo pravzaprav še nič, predvsem ne vemo tega, kako se bo izteklo. Optimistično lahko rečemo, da jih bodo predvajali v naslednjem letu. Radijske oddaje v romskem jeziku pa bodo zagledale luč sveta v decembru 2007. Uredništvo prvega programa Radia Slovenija je potrdilo rokovnik oddaj, predviden je tudi tedenski polurni termin, morda ob ponedeljkih ob deverih zvečer.

Medtem ko pišem tale prispevek, je znano samo to, da radijske oddaje bodo, da koordinatorka na Radiu Slovenija Enisa Brizani

zbira mnenja in želje udeležencev glede same zasnove oddaje, da se bo vključila produkcija Romic iz Murske Sobote za vse novinarje iz Prekmurja. Kadrovska politika še ni jasna, oz. na kakšni podlagi bo potekalo sodelovanje; če pogledamo malce nazaj, nam je jasno, da RTV Slovenija ne zaposluje novih sodelavcev! Ni še jasno, ali bo RTV pogojevala delo s klavzulami in ali bo tako prekinjeno sodelovanje z matičnimi radijskimi hišami tistih sodelavcev, ki že vrsto let delujejo na regionalnih radijskih postajah.

Vprašanj je veliko, a malo tistih, ki na vse to poznajo odgovore. Sicer pa smo tudi mi vajeni, da kar koli se dotika Romov in Sintov, izvemo šele iz medijev. Škoda bi le bilo, da bi takšno izobraževanje splavalo po vodi, ali pa da ne bi našlo svojega mesta takoj v praktičnem novinarskem delu.

Romi v Hudejeh bodo dobili kanalizacijo

Bogdan Miklič

HUDEJE – Finančno injekcijo za urejanje infrastrukture v romskem naselju Hudeje je trebanjska občina pred kratkim prejela od ministrstva za lokalno samoupravo. Porabili ga bodo za gradnjo kanalizacije.

Pridobljeni denar, nekaj manj kot 200 tisoč evrov, je ena prvih spodbud, ki so jih v občini od države prejeli za urejanje romske problematike. »Moram reči, da se na tem področju v Trebnjem premika. Prvič po dolгих letih smo bili na razpisu uspešni, česar sem izredno vesel. A sredstev ne bo dovolj. Občina bo v letošnjem letu primaknila

še dobrih 100 tisoč evrov in dobrih 90 tisoč v prihodnjem letu,« pravi trebanjski župan Alojzij Kastelic.

Prejšnji teden so podpisali pogodbo s trebanjskim komunalnim podjetjem, prihodnji teden naj bi v Hudejah že ropotali stroji, ki bodo gradili več kot 300 tisoč evrov vredno naložbo. Kanaliza-

cija bo sestavljena iz dveh delov: »Gre za ločen sistem odvodnjavanja. Eden je za meteorne vode, dolg dobrih 680 metrov, drugi za fekalne, sušne odplake, dolg med 650 in 680 metrov. Fekalni sistem bo priključen na prihodnjo čistilno napravo Blato, katere gradnjo v sodelovanju z občino načrtuje-

mo v naslednjem letu ali dveh,« je povedal v. d. direktorja Javnega podjetja Komunala Trebnje Štefan Veličič. Z deli, predvidenimi za letošnje leto, naj bi, dodaja direktor, zaključiti v enem mesecu, gradnjo kanalizacije pa bo nadzoroval tudi odbor, ki ga bodo sestavljali Romi.

Romi se premalo zavedajo pomembnosti Zveze Romov

Tekst in foto: Bogdan Miklič

»Glede na to, da sem podpredsednik Zveze Romov Slovenije skoraj eno leto, se zavedam, da je potrebno kakšnemu Romu tudi pomagati. Ko sem prevzel funkcijo podpredsednika Zveze Romov Slovenije, sem se zavedal, da mi ne bo lahko, kajti z Romi delati je naporno. Zato sem začel rešitve iskati najprej znotraj romske skupnosti, dvakrat na mesec sem organiziral tudi razne sestanke z Romi in novomeško policijo, kjer smo dosegli lepe rezultate, kmalu pa sem ugotovil, da je rešitev v dialogu« pripoveduje novomeški pripadnik romske skupnosti Bojan Tudi-

ja, ki dodaja, da se je odločil najprej pomagati invalidom, zato se je obrnil na predsednika Zveze Romov Slovenije g. Jože Horvat Muca, ki je prisluhnil svojemu podpredsedniku.

Jože Horvat-Muc se je odzval na Tudijsvo povabilo in skupaj obiskali in si ogledali romsko naselje v Kanižarici, Beli Krajini ter Šmihel in Brezje. So pa ugotovili, da v Brezju poleg 800 drugih Romov živi družina, ki je potrebna nujne pomoči, z njimi pa se je strinjal tudi direktor vladnega urada za narodnosti Stane Baluh. Zato so tej družini, kjer živi tudi mati dveh otrok Mile-

na Brajdič-Maca, v Trimu Trebnje kupili bivalni kontejner v vrednosti 4.225 evrov, ki ostaja v lasti Zveze Romov Slovenije.

V tem trenutku je bil kontejner edina rešitev za romkinjo invalidkinjo, kajti povsod se zapleta pri denarju še pojasnjuje Tudijska, ki dodaja se morajo ljudje, ki so na uradnem ali nekoliko višjem položaju uvesti skupaj in se pogovoriti ali dogovoriti kako bi šoloobvezne romske otroke dali za šolske klopi, kajti če Romi ne bodo imeli izobrazbo in zaposlitev bo za Rome svet še vedno obrnjen na glavo.

Romi na Slovenskem

Jožek Horvat - Muc

1. UVODNA POJASNILA

Natančno število Romov v Sloveniji ni znano. Po zadnjem popisu iz leta 2002 se je za Rome opredelilo 3246 oseb, po materinem jeziku je 3834 oseb.

Po neuradnih podatkih pa živi v Sloveniji od 8.000 do 10.000 Romov.

Največ Romov, ki so tradicionalno naseljeni v Sloveniji, živi v Prekmurju, na Dolenjskem, v Posavju in v Beli krajini. Ostali netradicionalno naseljeni Romi pa prebivajo v večjih slovenskih mestih: v Ljubljani, Mariboru, Celju, Velenju in na Jesenicah.

Na Gorenjskem živijo Sinti, ki so prav tako tradicionalno naseljeni v Sloveniji.

Romi v Sloveniji živimo v različnih razmerah. Velik del Romov živi v težkih socialnih razmerah, predvsem zaradi neizobraženosti, revščine, pa tudi diskriminiranosti, nekateri pa vse bolj skrbijo za svoje življenje, bivalne razmere, za zaposlitev ter za izobraževanje svojih otrok.

V zadnjih letih so se v skrb za boljši položaj Romov vključile tudi občine in slovenska Vlada.

Vlada Republike Slovenije je v letu 1995 sprejela poseben program ukrepov za pomoč Romom v naši državi. Program zajema naloge pri zagotavljanju pogojev za bivalnostanovanjske razmere, zaposlovanju, izobraževanju, na zdravstvenem in socialnem področju do

kulturne ustvarjalnosti in organiziranosti Romov samih.

Svoj prispevek k lastnemu izboljšanju pa so nekateri Romi sami prispevali. To velja za tiste Rome, ki so stalno zaposleni, ali si občasno najdejo zaslužek preko sistema javnih del, zaposlovanja v tujini, ali nabiranja zdravilnih zelišč ipd...

V zadnjem času pa prevladuje med Romi v Sloveniji mnenje, da se morajo tudi sami organizirati in poskrbeti zase, da torej položaj Romov ne more biti odvisen samo od občin, v katerih živijo in od pomoči države.

Vendar pa še vedno obstajajo Romi, ki živijo v zelo slabih razmerah in so odvisni predvsem od socialnih pomoči države.

2. PRAVNI POLOŽAJ ROMOV V SLOVENIJI

Romi smo po Ustavi Republike Slovenije zaščiteni skupnost. Po 65. členu Ustave položaj in posebne pravice romske skupnosti, ki živi v Sloveniji, ureja zakon.

Zaščita romske skupnosti pa je že doslej sestavni del desetih področnih zakonov in sicer:

- Zakona o lokalni samoupravi (1993,2002)
- Zakona o lokalnih volitvah (1993,2002)
- Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (1996)
- Zakona o vrtcih (1996)
- Zakona o osnovni šoli (2001)
- Zakona o medijih (2001)
- Zakona o knjižničarstvu (2001)

- Zakona o evidenci volilne pravice (2002) - Zakona o urejanju prostora (2002)
- Zakona o graditvi objektov (2002).

Zakon o lokalni samoupravi določa, da na območjih, kjer živi avtohtono naseljena romska skupnost, le-ta izvoli vsaj enega predstavnika v občinski svet. Ker pojem avtohtoni Romi na začetku v zakonu ni bil jasno opredeljen, je slovenski parlament sprejel dopolnitev zakona, ki določa, v katerih občinah mora biti izvoljen tudi predstavnik Romov. Zakon navaja dvajset občin.

3. ŽIVLJENJSKE RAZMERE ROMOV (ROMSKA PROBLEMATIKA)

Na nekaterih območjih v Republiki Sloveniji so življenjske razmere Romov zelo zaskrbljujoče. V njihovih naseljih ni osnovnih pogojev za človeka dostojno življenje (tekoča voda, ogrevanje in sanitarije). Brezposelnost je izredno visoka.

Te razmere so posledica več dejavnikov, med katerima sta najpomembnejša: nizka stopnja izobrazbe in pomanjkanje zavesti o svojih pravicah pri Romih.

Romi so tudi žrtve diskriminacije na številnih področjih življenja.

Vlada Republike Slovenije je leta 1995 sprejela program ukrepov za pomoč Romov v Sloveniji.

Sprejeti ukrepi so aktualni še danes. Zaradi finančnega neovrednotenja programa pa se ta v celoti ne

izvaja. Leta 2000 je bil sprejet tudi program o zaposlovanju Romov.

Zveza Romov Slovenije si kot krovna romska organizacija v Sloveniji prizadeva za uresničitev in izvajanje sprejetih vladnih programov. V sodelovanju z Uradom Vlade RS za narodnosti in ob njegovi podpori in pomoči se je v zadnjem času marsikatera tematika v zvezi z Romi sicer razrešila, vendar pa številni problemi še ostajajo.

3.1. Bivalne razmere

Na področju bivalnih razmer Romov v Sloveniji sta največja problema parcelizacija in urbanistični ureditveni načrt romskih naselij.

V nekaterih romskih zaselkih se pojavlja problem lastništva, saj so si Romi uredili stanovanjska poslopja na ozemlju drugih lastnikov, predvsem kmetov.

Tako lahko Rome v Sloveniji glede bivalnih razmer razvrstimo v tri skupine:

V prvo skupino bi lahko šteli Rome, ki dosegajo visoko stopnjo kulture bivanja. To so Romi, ki živijo bodisi v urbanem središču, v stanovanjskih blokkih ali v najemnih stanovanjih. Sem prištevamo tudi tiste, ki živijo v lastnih zidanih hišah izven romskih naselij ali v razvitih romskih naseljih.

V drugo skupino štejemo Rome z nižjo stopnjo kulture bivanja. To so Romi, ki živijo v strnjenih romskih naseljih. Ti predstavljajo komplekse zidanih eno ali dvo-prostornih hiš, zidan ih in lesenih hiš.

V tretjo skupino lahko štejemo Rome z izrazito nizko stopnjo kulture bivanja. Ti živijo v izoliranih naseljih, ki so locirani na periferijah vaških skupnosti. Njihovi bivalni

prostori so temni, vlažni, higiensko zanemarjeni, brez urejenih sanitarij.

3.2. Zaposlovanje

Ker Romi v večini primerov nimajo privzgojenih delovnih navad se z vključitvijo v delovno okolje pojavi vrsta težav. Romi se zaposlujejo predvsem kot nekvalificirani delavci bodisi v času sezonskega dela ali pa za določen čas. Nekateri se zaposlujejo tudi v tujini.

V času radikalnih družbenih sprememb in v zaostrenih pogojih gospodarjenja so možnosti za zaposlovanje Romov še toliko bolj omejene, na kar vpliva tudi značilnost, da imajo Romi nizko izobrazbeno strukturo ter visoko stopnjo fluktuacije. Prisotno je tudi pogosto prehajanje iz ene delovne organizacije v drugo.

V Prekmurju so se Romi zaposlovali predvsem kot čistilci, konfektionarji, šivilje, tesarji, gradbeniki, komunalni delavci, cestni delavci ter kovinarji. Na Dolenjskem pa so se Romi ukvarjali predvsem s kovaštvom, drobljenjem kamenja v kamnolomih in na cestah ter s prodajo konj. Zelo pomembna panoga je nabiranje zdravilnih zelišč. V zadnjem času pa je število zaposlenih Romov naglo upadlo zaradi stečajnih postopkov podjetij, saj so Romi prvi na listi odpuščenih. Čeprav se Romi udeležujejo raznih tečajev in pridobivanja poklicev ne dobivajo zaposlitve zaradi slabih delovnih navad bodisi negativnih odnosov in predsodkov delodajalcev do Romov. Nizka stopnja znanja pa je v sedanjem času ena največjih ovir, ker zaradi modernizacije proizvodnih procesov niso konjunktivna delovna sila in so tako odrinjeni na obrobje čakajočih na zaposlitev.

Vsem Romom z določeno izobrazbo bi državni organi morali

pomagati pridobiti ustreznou zaposlitev. Predvsem pričakujemo, da se bo program ukrepov za pomoč Romom, ki ga je sprejela Vlada, v praksi uresničil. Posebne zaščitne ukrepe Romov (npr.: pri šolanju otrok, socialnem varstvu, kulturi ipd.) pa je nujno vgraditi v nekatere zakone in predpise, kar omogoča tudi Ustava Republike Slovenije.

Čeprav je vlada Republike Slovenije sprejela ukrepe za izboljšanje položaja Romov, v katerih so zajeti tudi ukrepi za izboljšanje na področju zaposlovanja in urejevanja bivalnih razmer Romov, pa lahko povemo, da so na področju zaposlovanja po mnenju Romov rezultati skoraj neopazni.

Obstajajo tudi občine, kjer Romi živijo in se občine ne menijo za njihove probleme, čeprav bi jih lahko reševali na podlagi sprejetih vladnih ukrepov, kar se odraža prav pri reševanju bivalne problematike slovenskih Romov.

Vsi ti problemi so nam Romom v Sloveniji dali jasno vedeti, da se moramo bolj organizirati ter prispevati k reševanju romske problematike v Sloveniji. Tako zdaj obstaja Slovenska romska zveza, ki je združila vsa zainteresirana romska društva v Sloveniji. Vendar pa bomo še vedno vseskozi Romi v Sloveniji kakor tudi drugod po Evropi najbolj na rob odrinjena narodna skupnost bodisi zaradi naše drugačnosti, ki jo seveda širša družbena skupnost ne sprejema, bodisi zaradi naše slabe samozavesti, spoštovanja in priznanja lastnega naroda ter neenotnosti pri reševanju lastnih problemov.

3.3. Položaj romske skupnosti se razlikuje od občine do občine

Položaj romske skupnosti se razlikuje tako od občine do občine kot po področjih (sociala, šolstvo, bivalne razmere) ter po odgovornosti samih Romov do reševanja naših problemov. Temeljni problem vseh Romov v Sloveniji predstavljajo njihove življenjske razmere, saj jih večina živi v neprilagojenih razmerah, marsikje nimajo pitne vode, elektrike, urejenih naselij, poleg tega imajo težave pri zaposlovanju in slabše možnosti pri vključevanju v sistem izobraževanja ter se kljub zakonski ureditvi - težje vključujejo v politično življenje okolja, v katerem živijo. V nasprotju z občino Murska Sobota, kjer so razmere na področju politične participacije in izobraževanja dobro urejene že mnogo let, je na območju Dolenjske, Posavja, Bele krajine položaj Romov slabši, saj ni medsebojnega sodelovanja med Romi, lokalno oblastjo in državo. Romi so zaradi tega potisnjeni na obrobje družbe in brez možnosti, da bi aktivno sodelovali pri reševanju njihovih težav. Danes se srečujejo s primeri, ko posamezni lokalni politiki javno pozivajo tako medije kot širšo javnost, da naj romsko skupnost ne sprejmejo in da naj se Romi umaknejo z določenega območja in da naj se uničijo njihova naselja.

Danes smo Romi organizirani in si želimo sodelovati pri iskanju rešitev za naše težave. Opozarjam, da niso samo Romi tisti, ki ustvarjajo negativno ozračje v določenem prostoru ter samo zahtevajo in nič ne naredijo. Marsikdaj tudi sami kaj naredijo in dajejo predloge za reševanje problemov, vendar se nekatere lokalne oblasti na njihove predloge ne odzivajo. Res pa je tudi, da Romi ponekod ne izkoriščajo možnosti, ki jim jih je dala država ali občina. Nekateri predstavniki romske skupnosti v občinskih svetih nimajo pravega pristopa za reševanje romske problematike in niso pripravljeni sodelovati z lokalno skupnostjo.

Romska skupnost se namreč še danes srečuje z diskriminacijo in kršenjem človekovih pravic, saj se marsikje pojavlja vprašanje, ali bodo neromski otroci hodili v šolo skupaj z Romi, ali bodo tako starši kot otroci neromske skupnosti sprejeli romsko skupnost. Po mojem ni nobene potrebe po postavljanju takih in podobnih vprašanj, ampak je čas za sodelovanje med Romi, lokalno skupnostjo in državo. Vse tisto, kar je danes pozitivno, je treba nadgraditi ter Romom pomagati tudi s finančno podporo.

Večino kulturnih projektov za Rome financira država oziroma Ministrstvo za kulturo, medtem ko se temu občine izogibajo, ker naj ne bi imele sredstev, imajo določene pomisleke ali pa sploh ne sprejmejo projektov, ki jih ponujajo Romi. Nekaterne občine Romom ne omogočajo prostorskih možnosti za delovanje romskih društev, kulturnih sekcij ali drugih romskih organizacij.

Tako Romi kot nekatere občine imajo programe za reševanje njihove problematike, vendar se postavlja vprašanje, ali občine zaradi pogojev države ne bodo zmožne kandidirati na javnih razpisih za pridobitev finančnih sredstev za rešitev romskih vprašanj.

4. DELOVANJE ZVEZE ROMOV SLOVENIJE

Glede na aktualnost te teme in naraščajoče zanimanje v Sloveniji in v drugih evropskih državah za položaj Romov na sploh, je Zveza Romov Slovenije vse od ustanovitve dalje, aktivno sodelovala pri predstavitvi položaja Romov v Sloveniji in na mednarodni ravni. Prav v zadnjem času so nas obiskali predstavniki Evropske unije, Sveta Evrope, Zavoda za odprto družbi in drugih mednarodnih organizacij

ter veleposlaniki nekaterih držav. Zveza Romov sodeluje tudi v številnih dogovorih na državni ravni, ki se nanašajo na dolgoročno strategijo v odnosu do Romov v Sloveniji. Zveza Romov Slovenije je imela aktivno vlogo pri sprejemanju zakonodaje o zagotovitvi participacije Romov na lokalni ravni, ki pomeni velik dosežek za romsko skupnost v Sloveniji, ne glede na nekatere težave, ki so nastale pri izvajanju v praksi.

Zveza Romov so bila usmerjena tudi v organiziranje Romov in ustanavljanje romskih društev. Do danes je ustanovljenih že 22 romskih društev, ki delujejo v 17 občinah (v občinah Murska Sobota, Črnomelj in Puconci delujeta po dve romski društvi). Samo v zadnjih dve letih je bilo ustanovljeno 13 novih romskih društev. Romska društva se ukvarjajo predvsem s prizadevanji za ohranitev jezika in kulturne dediščine ter svoje narodnostne identitete, pa tudi s prireditvami in izboljšanjem položaja v okoljih, kjer delujejo. Pričakujemo, da bo v letošnjem letu ustanovljenih še nekaj romskih društev, predvsem v tistih občinah, kjer bodo še izvolili romske svetnike. Rezultati romskih društev še niso povsem zadovoljivi, vendar tako občine dobivajo sogovornika iz vrst Romov, pa tudi delovanje romskih svetnikov je tako lažje.

Romska društva so povezana v osrednjo organizacijo - Zveze Romov Slovenije, ki je donedavnega bila sogovornik državnih organov.

Skupaj z nekaterimi vladnimi ustanovami zlasti Uradom za narodnosti, raziskovalnimi ustanovami in vidnimi strokovnjaki-posamezniki smo pripravili številna srečanja, kjer so sodelovali tudi Romi iz sosednjih držav. Že osmo leto organiziramo mednarodni romski tabor, ki ima pomembno izobraževalno nalogo tudi na področju pro-

učevanja in poučevanja romskega jezika. V okviru projekta Zavoda za odprto družbo smo lansko leto ustanovili prvi Romski informativni center / ROMIC.

5. ZAKON O ROMSKI SKUPNOSTI KONČNO SPREJET

Največ aktivnosti smo v vodstvu Zveze Romov Slovenije vložili v pripravo novega Zakona o romski skupnosti v Sloveniji, ki ga je Državni zbor sprejel 30. marca 2007.

Namen Državnega zbora in vlade je v tem, da bi k že sprejetim dvanajstim področnim zakonom (od šolstva do knjižničarstva, medijev, zakona o RTV in volitev svetnikov v lokalne skupnosti) s tem temeljnim zakonom dodatno zagotovili boljši položaj Romov v Sloveniji.

Sprejeti Romski zakon zagotavlja posebne pravice pripadnikom romske skupnosti (izobraževanje, kultura, mediji idr.), za zagotavljanje teh pravic vzpostavlja organiziranost romske skupnosti na občinski ravni (posebni šestčlanski organi za romska vprašanja, ki jih imenujejo občinski sveti) in na državni ravni (Svet romske skupnosti Slovenije- od tega je 14 članov imenovala Zveza Romov Slovenije in 7 članov romski svetniki), omogoča soodločanje Romov pri vprašanjih, ki zadevajo romsko skupnost ter zagotavlja državna proračunska sredstva za potrebe Romov.

Ves čas nastajanja tega zakona je Zveza Romov Slovenije aktivno sodelovala, v zakon so vključene naše najpomembnejše pripombe in predlogi. Naj Vas spomnim na razpravo o predlogu tega zakona na seji skupščine Zveze Romov Slovenije, na forumu romskih svetnikov, na usposabljanju predsednikov rom-

skih društev in romskih svetnikov, na dveh razpravah v Državnem svetu, in na odborih in komisijah Državnega zbora.

Svet romske skupnosti Slovenije je opravil že dve seji in sprejel svoj poslovnik o delovanju. Prve izkušnje so dobre. Zakon nam omogoča še večjo možnost za večjo politično participacijo Romov v občinah in na državni ravni, da bomo tako Romi sami prevzemali odgovornost za izboljšanje razmer.

6. ŠE NEKAJ O VLOGI ROMOV PRI RAZVOJU POMURJA

Že številke zgovorno potrjujejo, da je polovica slovenskih Romov v Prekmurju. Okrog 4.000 pripadnikov romske skupnosti prebiva v 11 občinah. V teh občinah je izvoljenih 11 romskih svetnikov, Romi pa so organizirani in vključeni v 14 romskih društev v okviru Zveze Romov Slovenije. Na prvi pogled ti podatki kažejo slabe možnosti in minimalni potencial Romov pri razvojnih možnostih Pomurja. Vendar se razmere postopoma izboljšujejo, naše možnosti so premalo izkoriščene. Preletimo le nekaj podatkov:

- bivalne razmere prekmurskih Romov še niso zadovoljive, vendar so bistveno boljše v primerjavi z razmerami na Dolenskem in Beli krajini.
- Tudi zaposlitvena razmera Romov so slabe, a sliko izboljšujejo dnevni migranti iz vrst Romov, ki občasno delajo v Avstriji.
- Socialne razmere tudi niso zadovoljive, a jih velika večina prejema od Centrov za socialno delo socialno pomoč.
- Praktično vsi šoloobvezni romski otroci obiskujejo osnovne šole, dobra tretjina pa nadaljuje

šolanje. Žal je večina tistih, ki so končali poklicne in srednje šole brez stalne zaposlitve.

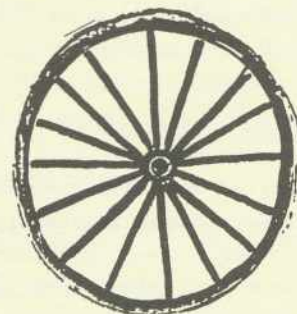
- Med romsko populacijo je v Prekmurju 6 visoko izobraženih, ki so končali univerzitetni študij na univerzah v Ljubljani in Mariboru.

To so nekateri potenciali, ki pa jih doslej ne Romi sami, ne lokalne skupnosti, v katerih živimo, niso znali, niti hoteli izkoristiti. Tudi v Prekmurju Romi še nismo povsod enakopravni državljani, premalo se nam zaupa. Pri tem se pozablja da smo Romi sami pripravljene aktivno sodelovati in prispevati svoj delež za izboljšanje lastnega položaja (nismo vsi neizobraženi in leni, kot se pogosto misli). Žal pa nas pesti pomanjkanje finančnih sredstev in premalo lastnih izobraženih kadrov. Na teh vprašanjih se obetajo prve možnosti v sodelovanju z razvojno agencijo MURA.

Še posebej pa pričakujemo premike na boljše v prihodnje iz naslednjih razlogov:

- Državni zbor je sprejel Zakon o romski skupnosti, ki nam zagotavlja proračunska sredstva
- Začenjajo se oblikovati POKRAJINE (kjer upamo, da Romi niso spet pozabljeni).

Računamo tudi na več sredstev iz Evropskih strukturnih skladov.

Roma in Slovenia

Jožek Horvat - Muc

1. INITIAL EXPLANATIONS

Precise number of Roma is unknown in Slovenia. 3246 people declared for Roma round last census from year 2002, by mother's language are 3834 people.

According to unofficial data lives in Slovenia from 8.000 to 10.000 Roma.

Most Roma, that are settled traditionally in Slovenia, lives in Prekmurje, in Dolenjsko, in Posavje and in Bela Krajina. The remaining are traditionally settled in large Slovene towns: Ljubljana, Maribor, Celje, Velenje and Jesenice.

In Gorenjska live Sinti, they are traditionally settled in Slovenia.

Roma in Slovenia lives in different circumstances. Large part of Roma lives in heavy social circumstances, above all because of lack of education, of poverty, and also discrimination, but some of them are more worried for own life, living circumstances, for occupation and education for their own kids.

Also municipality and Slovene Government include themselves in care for better position of Roma in last years.

Government of the Republic of Slovenia accepted special program of measures to help the Roma in our state in year 1995.

Program comprises orders at ensuring of conditions for living-residential circumstances, to hiring, to education, on health and social fie-

ld to cultural creativity and of own Roma's organization.

Some of Roma contributed contribution to own improvement by themselves. This applies to that Roma, who are employed incessantly or they find occasionally earnings over system of public work, employments in foreign countries or of gathering of medicinal herbs...

Opinion is prevailing between Roma in Slovenia lately that they must organize and care for themselves, so that Roma's position can't be dependent only from municipalities in which they live from help of state.

However there are still Roma, that live in very bad circumstances and they are depend most of all from social assistances of state.

2. LEGAL POSITION OF ROMA IN SLOVENIA

According to Constitution of Republic of Slovenia the Roma are protected communities.

Along 65th paragraph of the Constitution should position and special rights of Roma community, that lives in Slovenia, arranged law.

Protection of Roma community is already component part of ten field laws so far, namely:

- Law about local autonomy (1993,2002)

- Law about local elections (1993,2002)
- Law about organization and funding of raising and education (1996)
- Law about kindergartens (1996)
- Elementary School law (2001)
- Law about media (2001)
- Law about librarianship (2001)
- Law about records of suffrage (2002)
- Law about arranging places (2002)
- Law about construction of buildings (2002).

Law about local autonomy is says that on areas, where indigenously settled Roma community lives that they elect at least one representative for the municipal council. Because concept indigenous Roma initially in law wasn't evidently determined, Slovene parliament passed supplementation of law that selects in which municipalities has to be elected also the representative of Roma. The Law lists twenty municipalities.

3. LIVING CIRCUMSTANCES OF ROMA (ROMA PROBLEMS)

Living circumstances of Roma are very disturbingly on some areas in Republic of Slovenia. In their settlements aren't basic conditions for a human's distant life (liquid water, heating and sanitation). Unemployment is extraordinarily high.

These circumstances are consequence of more factors, between which are most important: low le-

vel of education and lack deceive about own Roma rights.

Roma are also victims of discrimination in numerous areas of life.

Government of Republic of Slovenia in year 1995 accepted a program measures for help Roma in Slovenia.

Accepted measures are today still topical. Because of financial overvaluation the program this isn't in whole execution. In the year 2000 was also accepted a program of employment of Roma.

Roma Union Slovenia strives for realization and execution of accepted Government programs as the main Roma organization in Slovenia. In cooperation with the Government Office of Republic Slovenia for nationality and by his support and help lately many theme in federation with Roma are otherwise resolved, however numerous problems still exist.

3.1. Living circumstances

On area of Roma's living circumstances in Slovenia are largest problems parceling and urbanity regulated of Roma settlements.

In some Roma settlements appears a problem of property, because Roma regulated residential buildings on territory of other owners, especially farmers.

So we can arrange Roma in Slovenia about living circumstances in three groups:

In first group we could include Roma, who are archiving a high level of culture residence. Those are Roma, who live either in urban center, in apartment blocks or in rented flats. We also count here those, who are living in their

own built houses outside of Roma settlements or in developed Roma colonies.

In second group we count Roma with low level of culture residence. Those are Roma, who lives in united Roma settlements. They present complexes of one or two built spatial houses, constructed and wooden houses.

In third group we could count Roma with explicitly low level of culture residence. Those live in isolated settlements, which are posed on periphery village communities. Their accommodations are dark, damp, hygienic disorderly, without settled sanitation.

3.2. Employment

Because Roma in majority cases doesn't have impart working manners, there appears a queue problems with inclusion to working environment. Roma employ themselves especially as unqualified workers either in time of seasonal work or for definite time. Some of them employ themselves also abroad.

In time of radical social changes and aggravated conditions of economy are chances for Roma's employment even much more limited, which also affects on characteristic, that Roma have low education structure and highly level fluctuation. It's also often presently passing over from one working organization to other.

In Prekmurje Roma employed themselves especially as cleaners, ready-article-makers, dressmakers, carpenters, builder, municipal workers, road workers and metallurgists. At Dolenjsko Roma dealt particularly with smithy, crumbling stones in stone pits and on streets with horses sale. Gathering of medicinal herbs is a very important

branch. Lately number of employees Roma promptly dropped because of bankruptcy proceedings of companies, cause Roma are first on fired list. Even though Roma are taking part at various poles and productions of professions, they don't get a job because of bad working manners either negative relations and fore judgments of employers to Roma. Low level of knowledge is present one of the largest bars, cause due to modernization production processes are not conjunctive manpower and so they are pushed on fringe waited for a job.

Public authorities should help to all Roma with certain education to get suitable employment. We particularly expect, that the program of measures for Roma's help, which was accepted from the Government, will realize in practice. Special protective Roma's measures (e.g.: by schooling child, social security, culture...) it is urgent to built in some laws and regulations, which also enables the Constitution of Republic Slovenia.

Although the Government of Republic Slovenia accepted measures for improvement of Roma position, where are also captured measures for improvement on area of employment and managing of Roma's living circumstances, we can say, that results are almost imperceptible on employment area according to Roma.

There are also municipalities, where Roma lives and municipalities are ignoring their problems, although they could resolved them based on accepted Government measures, which reflects just at solving living problems of Slovene Roma.

All these problems evidently gave us, Roma in Slovenia, to know, that we must organize more and contri-

bute to rescuing of Roma problem in Slovenia. So now there is Roma Union Slovenia, which united all interested Roma associations in Slovenia. However we will still be Roma in Slovenia throughout like also elsewhere in Europe most departed national community either because of our difference, that of course wider social community isn't accepting, either because of our weak self-confidence, respects and confessions of own nation and disunity at solving of own problems.

3.3. Position of Roma community differs from municipality to municipality

Position of Roma community differs from municipality to municipality like by areas (social, educational system, living circumstances) and by responsibilities of Roma themselves by solving our problems. Fundamental problem of all Roma in Slovenia represent their living circumstances, cause most of them lives in unsuited circumstances, in many places they don't have drinking water, electricity, arranged settlements, beside that they have problems with employment and worse chances by including in to the system of education and despite legal regulation they include themselves more heavily to political life environments, in which they live. In opposition with municipality Murska Sobota, where the circumstances on area of political collaboration and of education are already arranged good for many years, is on area of Dolenjska, Posavje, Bela krajina Roma's position worse, because there isn't mutual cooperation between Roma, local authority and state. Because of this, Roma are pushed on fringe of so-

ciety and they are without chances that they could actively cooperate at solving their problems. Today they are meeting with cases, when individual local politics publicly challenge like media as wider public that they should not accept a Roma community and that Roma should remove them from certain area and that their settlements should be destroyed.

Today Roma are organized and we want to participate by searching a solution for our problems. I am warning, that Roma are not the only one, who are causing negative ambiance in certain place and they demand and don't do anything. Frequently they also do something by themselves and they are giving prepositions for solving problems, but some local authorities don't respond on their prepositions. Truly is also, that Roma somewhere don't utilize possibilities, that the state or municipality gave them. Some representatives of Roma community in municipal councils don't have the right approach for solving of Roma problems and they aren't prepared to cooperate with the local community. Roma community is namely still meeting today with discrimination and breaking of human rights, cause in many places there is a question, if »non-Roma« children will go to school together with Roma, or if parents like kids of »non-Roma« community will accept Roma community.

I think there isn't any need for asking such and similar questions, but it's time for cooperation between Roma, local community and the state. All that, what is positive today has to be upgraded and we must help to Roma also with financial support.

Majority of cultural projects for Roma funds state or Ministry of Culture, while municipaliti-

es are avoiding this, because they wouldn't have implements, they have certain second thoughts or they don't accept projects at all, which are offered by Roma.

Some municipalities aren't making spatial possibilities for activity of Roma associations possible for Roma, cultural sections or others Roma organizations.

As Roma like some municipalities have programs for solving their problems, but there is a question, if municipalities because of conditions of state won't be able to propose on public tenders for gain of financial implements for solution of Roma's questions.

4. ACTIVITIES OF ROMA UNION SLOVENIA

On the popularity of the theme and the increase of interest in Slovenia and other European countries for the situation of Roma in generally, has the Roma Union Slovenia, from the begin, active participate at the presentation of the Roma situation in Slovenia and in international level. In the last time the representatives of the EU, Europe Council, Institute for open community and other international organizations and ambassadors from some countries, visited us. Roma Union participates in many agreements on the state level, which are relating on the long-term relationship to Roma in Slovenia. Roma Union had an active role at the acceptance of laws about participations of the Roma on the local level, which means a great achievement for the Roma community in Slovenia.

Roma Union was oriented in organizing of the Roma and creating

Roma associations. Till today there are 22 Roma associations, which work in 17 communes (Murska Sobota, Črnomelj and Puconci have at least two associations). In last two years were 13 new associations created. The Roma associations are working to preserve the Roma language, culture and their national identity and also with shows and improvement of their position in the environment. We expect that this year some more associations will grow. The results of the associations aren't satisfied yet, but so the municipalities get a co speaker and the work of councilors is easier.

The Roma associations are connected in a central organization – Roma Union Slovenia, lately which is a speaker for the state boards.

Together with some other state institutions, especially with the Office of nationality, research institutions and individual experts, we prepared many meetings, were also Roma from different countries par-

ticipated. It's the eight annual international roma camp we organized, which has a important educational duty also on the field of investigation and education of Roma language. In the frame of the Institute of Open society, we established the first Roma Information Center and the radio production ROMIC.

5. COOPERATION OF ROMA UNION AT THE PREPARATION OF THE LAW ABOUT ROMA COMMUNITY IN SLOVENIA

Representatives of Roma Union collaborate active at the preparation of the law about Roma community in Republic Slovenia. It's about the realization of the 65. article in the Constitution of RS. A preparation of the law on the decision of the Slovene Government directs and

coordinates a special work group at the Office for nationality.

At his pretentiousness task, which should legally guarantee the protection of special rights of the Roma community on the local and state level, it should make possible of Roma co deciding at public matters, which relate on the rights and the position of the Roma community.

In the frame of the Committee for protection of the Roma community and the work group for the preparation of the Law are my experiences as a representative of the Roma Union good, it was possible for me for a equal and effective cooperation.

I expect that the Law will be ready and accepted in the Parliament till the end of the year 2006, which is on today's accepted field laws an important stimulation on the way for improving of the conditions of the Roma community in Slovenia.

Na Zvezi Romov Slovenije pa so že napovedali ogled in obisk še nakaterih dolenjskih naseljev in kot

še pravi Tudija predsednik romske Zveze Slovenije Muc do sedaj ni imel takšne priložnosti in Romi se

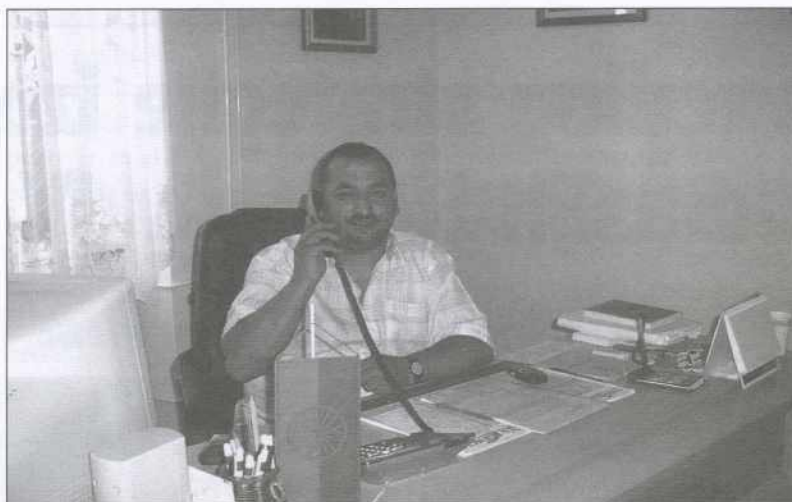
premalo zavedajo kako pomembna je Zveza Romov Slovenije, ki je krovna organizacija.

Komisija za romska vprašanja tudi v Mariboru

Fatmir Bečiri

Na podlagi sprejetega zakona Zakona o Romski skupnosti v R Sloveniji so bila na podlagi 5. odstavka 7. člena že bile ponekod ustanovljena posebna delovna telesa, tako imenovane Komisije za romska vprašanja. Tudi v Mariboru so priprave za ustanovitev Komisije za romska vprašanja že v polnem teku in se približujejo koncu. Po delovnem sestankom z županom gospodom Kanglerjem in podžupanom gospodom Pečejem, katera oba podpirata idejo in snovanje tega delovnega telesa, smo pridobili vsa ustrezna potrdila in priporočila lokalnih institucij o dosedanjem delovanju Romskega društva Romano pralipe na tem področju.

Ob tej priložnosti bi se želeli zahvaliti vsem predstavnikom lokalnih institucij, s katerimi že vrsto let sodelujemo, za njihova priporočila in njihov posluš pri reševanju na-

stalih težav z v Mariboru živečimi Romi.

Komisija za romska vprašanja v Mariboru bo pokrivala področja pereče romske tematike, to so stanovanjsko, izobraževalno in vzgojno področje in področje sociale tako, da se bo lahko društvo, ki se je do sedaj poleg kulturnega dela še

ukvarjalo z obstoječo problematiko, poglobilo in razširilo svoje delo na področju ohranitve kulturne identitete.

Komisija za romska vprašanja ne predstavlja samo pridobitev za v Mariboru živeče Rome, pač pa tudi veliko pridobitev za Mestno Občino Maribor.

Zaposlitveni center posrednik med Romi in delodajalci

Vir: dnevnik.si, tekst: Dragana Stankovič

ŠKOCJAN - Glavni cilj razvojnega partnerstva, to je vzpostavitev javnega zavoda Romski zapo-

slitveni center (RZC), je dosežen, vendar to ne pomeni, da je s tem projekt zaključen, poudarja ko-

ordinatorica Darinka Povše.

»Pričakujemo finančno in moralno podporo države in lokalnih skupno-

sti. Le tako bo lahko zavod deloval naprej. Med Romi smo opravili obširno raziskavo njihovih stališč do zaposlovanja. Pokazali so veliko pripravljenost za delo, manjka pa neki vezni člen med njimi in delodajalci, in prav to naj bi opravljal RZC.« Razvojno partnerstvo je nastalo v okviru evropske pobude Skupnosti Equal in vključuje 29 partnerjev, med drugim občine z romskim prebivalstvom.

Za partnerji projekta, ki ga koordinira občina Škocjan, sta dve leti analiz in iskanja poti, kako od-

praviti visoko brezposelnosti med Romi. Po podatkih novomeške enote zavoda za zaposlovanje je namreč med registriranimi 3200 brezposelnimi v regiji četrtnina Romov. Po mnenju direktorja novomeške enote zavoda Franca Smerduja naj bi RZC odigral predvsem vlogo posrednika. »Ne bi rekel, da se bomo s pomočjo RZC otresli visoke brezposelnosti med Romi. Pomembno pa je, da postane naš partner pri zaposlovanju Romov in da se prek njega začnejo odvijati zaposlitveni

procesi,« dodaja Smerdu.

Kdaj naj bi prek RZC s sedežem v Novem mestu zaposlitev dobil prvi Rom, nam ni znal povedati nihče. Župan Škocjana Anton Zupet napoveduje, da bi se to lahko zgodilo kmalu po sestanku sveta županov z ministrico za delo, družino in socialne zadeve, ki naj bi bil po njegovem mnenju v kratkem. Precej razočaranja na zaključni konferenci projekta pa je povzročilo dejstvo, da se vabilu ni odzval nihče od predstavnikov romske skupnosti.

Predlog strategije izobraževanja odraslih Romov v JV regiji

Tekst: Meta Gašperšič, foto: Bogdan Miklič

Razvojno izobraževalni center Novo mesto je skupaj s partnerji na področju izobraževanja odraslih (ZIK Črnomelj, CIK Trebnje in LU Kočevje) oblikoval predlog Strategije izobraževanja odraslih Romov v JV regiji. V petek, 19.10.2007, so na predstavitvi v RIC povabili partnerje projekta Equal RZC in vse institucije v JV regiji, ki delujejo na področju vključevanja romske tematike.

Skromna udeležba (7 predstavnikov različnih institucij – 1 center za socialno delo, 1 občina, 2 zavoda in 3 predstavniki področja izobraževanja odraslih) prisotnih ni ovirala v kvalitetni razpravi, ki je vodila v potrditev potrebe po oblikovanju takšnega dokumenta tudi na regijskem nivoju in prepričanja, da je potrebno spremeniti nacionalno politiko na področju reševanja romske tematike.

Slika zgoraj: vodja skupine za pripravo predloga strategije Meta Gašperšič

V ponedeljek, 21.10.2007, pa je Meta Gašperšič, vodja skupine za pripravo predloga strategije, v pisarni Zveze Romov v Novem mestu predstavila predlog še zbranim predstavnikom Romov in romskim svetnikom. Čeprav se jih je srečanja udeležilo le 5 (vabljenih je

bilo 16), je bila razprava zanimiva, prisotni pa so menili, da je vključevanje v različne izobraževalne aktivnosti v današnjem času tudi

za odrasle Rome nujnost. Poleg dokončanja šole in pridobitve poklica, so poudarili predvsem pomen znanj, ki jih posameznik po-

trebuje v vsakodnevem življenju, pa tudi računalniško pismenost in znanje tujih jezikov.

Društvo Romani Union Murska Sobota v letu 2007

Romic

Romani Union iz Murske Sobotice je tudi to leto organiziral Romski tabor v Dijaškem domu. Letošnji tabor je bil 13 po vrsti, potekal pa je od ponedeljka 6. do sobote 10. avgusta. Otvoritev je bila ob 12.00 uri v Dijaškem domu v Tomšičevi ulici v Murski Soboti. Romski tabor je potekal vse do petka 10. avgusta, na njej pa so se zbrali romski aktivisti in strokovnjaki iz Slovenije, Makedonije, Srbije in Avstrije.

Gledališka skupina Romani Union iz Murske Sobotice se bo udeležila maratona gledaliških skupin, ki je potekal v Murskosoboški grajski dvorani, potekal 5. in 6. maja. Gledališka skupina Romani Union pa

se je predstavila z gledališko igro Sedmi Dan.

Romski pesnik Romeo Horvat-popo je izdal knjigo z naslovom Marlenina skrita omara-Marlenakro gurudo maurijmo. Predstavitve knjige je imel 14. septembra, ob 11. uri v predavalnici Zavoda za zdravstveno varstvo v Murski Soboti.

V murskosoboški kinodvorani je Romsko društvo Romani Union z Zvezo Romov priredila tradicionalna prireditev Drugačnost nas združuje. V bogatem kulturnem in glasbenem programu, ki je sledil, so med drugim nastopili Romska folklorna skupina iz Prekmurja, Dušan Horvat - Vajta, Romeo Horvat

- Popo, Langa, Orleki, Drago Jošar in Halgato band.

RD Romani Union je izdal 2. Pravljice v Romskem in Slovenskem jeziku. Na njem najdemo pravljice: Lepotica in Zver, Ostržek, Alica v čudežni deželi, Sneguljčica, Knjiga o džungli, Peter Pan. Pravljice so bile posnete v studiu Romic. Izdajo projekta je omogočilo MK.

Romsko društvo Romani Union je izdal revijo Mri nevi mini multi z podnaslovom Nilejskre njugudipja, ki jo je prevedla Monika Sandreli. V reviji najdemo veliko poučnega o vodi, o pomenu pitne vode, o živalih v vodi, in še veliko zanimivega.

Teden otroka

Romeo Horvat - Popo

V sodelovanju z Ministerstvom za Šolstvo, ZRS, KS Pušča, UNICEF-om, gostiščem Hopala in prostovoljci so 5. oktobra v romskem naselju na Pušči, organizirali Srečanje otrok sveta

Ob Tednu otroka so v romskem naselju Pušča pri Murski Soboti, ki je tudi samostojna krajevna skupnost, v sodelovanju z Unicefom,

Zvezo Romov Slovenije, Zavodom za šolstvo RS in soboško občino pripravili prireditev z naslovom Srečanje otrok sveta. Zbrali so se otroci iz vrtcev in učenci osnovnih šol in številni gostje, med njimi tudi varuhinja človekovih pravic Zdenka Čebašek Travnik.

Organizatorji so pripravili pester program družabnih iger za otroke

in glasbeni program, odprli pa so tudi razstavo fotografij otrok, ki jih je v Nepal posnela Špela Šebjanič. Prireditve se je udeležila tudi direktorica Zavoda za Šolstvo ga Irena Kumer.

Zbrali so se otroci iz vrtcev in učenci osnovnih šol in številni gostje. Pojavili so se tudi veliko učiteljev in učiteljic.

Srečanje otrok

Romeo Horvat - Popo

U Žuvjengru forum kerdja andu 8.december zu Žutu kher, Lakhipe romane čhavurengu. Pru lakhipe u čhavure kernahi romanu kereku, šunahi paramistja, te pisinahi phukavibja.

Ženski forum je 8.decembra v prostorih ZRS v Žuti kuči pripravil srečanje romskih otrok. Na srečanju so otroci izdelovali najlepše romsko kolo, pisali zgodbe, se igrali in poslušali pravljice.

www.romic.si

Feri Lainšček - Nedotakljivi

Romic

Nedotakljivi – mit o Ciganih je novo literarno besedilo Ferija Lainščeka, v katerem se poraja mnogo aktualnih romskih vprašanj, z namenom prispevati k strpnosti in boljši usodi tega nomadskega ljudstva. Roman je izšel v zbirki Miti, uvod pa nam pisatelj prikaže z legendo o ciganskem kovaču, ki je skoval žablje, s katerimi so križali

Ješuo ben Miriama. Glede na to, da Cigan ni mogel "pogasiti" zadnjega žablja, so Jezusa pribili na križ le s tremi žablji, zadnji, četrti, pa še zmeraj potuje iz enega konca sveta na drugega in kroji usodo njegovim potomcem.

Pisatelj postavi v vlogo prvoosebnega pripovedovalca Lutvija Belmonda, nesojenega ciganskega

kralja iz Malega Panona, sicer pa nam pripoved prikazuje usodo štirih romskih generacij. V romanu srečamo še druge moške like, saj le ti krojijo zgodbo – ded Jorga Mirga, romunski Rom, ki po drugi svetovni vojni iz taborišča pride v Titovo Jugoslavijo, oče Ujaš Mirga, tihotapec s tržaške tržnice, ter sin Dono Belmondo, ki je otrok

sedemdesetih in protagonist iz časa pred razpadom komunistične Jugoslavije.

Knjiga je bila najprej predstavljena 16. oktobra v Jazz klubu Gajo v Ljubljani, v sami predstavitvi pa so

ob pisatelju sodelovali še Halgato band, Bojan Emeršič in Carmen Lašič.

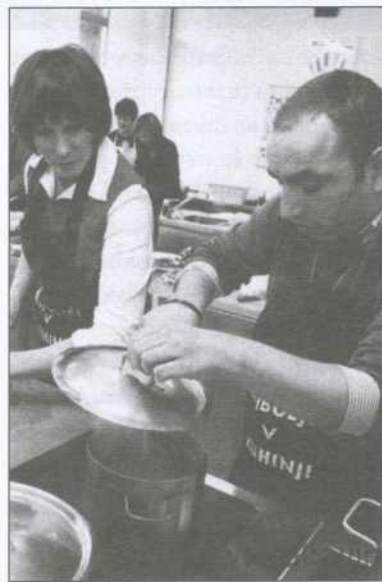
Kuharsko tekmovanje

Romic; foto: Jaka Vinšek

V soboto, 1. decembra 2007 je na Srednji šoli za gostinstvo in turizem v Ljubljani, potekalo kuharsko tekmovanje kuharjev amaterjev

»Jedi iz zelja«. Tekmovanja je organizirala revija Naša žena, kuharskega tekmovanja se je udeležil tudi romski pesnik pisatelj in novinar

Romeo Horvat-POPO. Pripravil je jed Romeov skrit piščanec. Dosegel je zelo dober rezultat, in osvojil četrto mesto.

Okrogla miza o aktivnostih romskih svetnikov v občinskih svetih

Romic

Romski svetniki se pri svojem delu soočajo s številnimi težavami in nerazumevanjem tako v lastni skupnosti kot širšem okolju - o tem so spregovorili 17. januarja na okrogli mizi, ki jo je na Tišini

organiziral tamkajšnji romski svetnik Slavko Cener. Prav v tej občini imajo številne pozitivne izkušnje s sodelovanjem romskega svetnika v občinskem svetu.

Zavedajo se namreč, da imajo

Romi in večinsko prebivalstvo skupni interes, to sta razvoj in čim bolj kakovostno življenje, je poudaril župan občine Tišina Jožef Poredoš. Na drugi strani je pri Romih prisotna zavest, tako Cener, da brez

dobrega sodelovanja z občino ne gre, če želijo razmere spremeniti na bolje. Sam se zaveda svoje dvojne vloge - da je kot svetnik predstavnik romske skupnosti in hkrati tudi celotne občine, saj njegov glas šteje enako kot ostali. Romsko naselje v tej občini pa je eno najbolj urejenih romskih naselij v državi.

Vendar je občina Tišina prej izjema kot pravilo, pri delu romskih svetnikov marsikje drugod nastajajo številne težave, je bilo slišati na okrogli mizi, o tem med drugim pričajo tudi odstopi že štirih romskih svetnikov. Pomanjkanje izkušenj ter nepoznavanje delovanja občinskih svetov ter tem, s katerimi se ti ukvarjajo, spremljajo večino romskih svetnikov, je povedal predsednik Zveze Romov Slovenije (ZRS) Jožek Horvat - Muc, ki govori celo o krizi foruma romskih svetnikov (forum deluje pod okriljem ZRS). Številni kandidati so, v veliki meri zaradi pomanjkanja izkušenj, pred volitvami dajali nerealne obljube, sedaj pa v romskih skupnostih pritiskajo nanje, naj jih izpolnijo. Po

Horvatovih besedah je forum pogosto prizorišče preprirov in tožarjenj, namesto iskanja načinov, kako pomagati svetnikom dobro opravljati njihovo delo. Na težave pri delovanju foruma je ZRS pred kratkim v pismu obvestila romske svetnike in župane občin, v katerih ti delujejo, ter poudarila, da so naloge romskih svetnikov natančno opredeljene v občinskih statutih, kar morajo svetniki tudi upoštevati.

»Ni vse tako črno,« je Horvatove izjave komentiral predsednik foruma romskih svetnikov Darko Rudaš, sicer svetnik v murskosoboškem mestnem svetu. V romskih naseljih se še nikoli ni toliko gradilo kot sedaj, je dejal, lani je bilo preko razpisov za urejanje romske problematike, zlasti za infrastrukturo v romskih naseljih, razdeljenih 2,8 milijona evrov, in sicer za več kot 40 projektov. Po njegovem delu romski svetniški forum dobro, je pa tudi on poudaril, da so romski svetniki ponekod v zelo težkem položaju - zaradi prevelikih pričakovanj so z nekaterimi med njimi nezadovoljni v romskih skupnostih, na drugi strani nekateri svetniki menijo, da je pri županih premalo volje za aktivno odpravljanje težav v romskih skupnostih.

Koordinacija in svetovanje sta osrednji nalogi foruma romskih svetnikov, je dejal direktor urada za narodnosti Stane Baluh in prisotne spomnil, da imajo na podlagi zakonov Romi številne možnosti, treba jih je le izkoristiti.

ROMIC

ROMSKI INFORMATIVNI CENTER
ROMSKA RADLJSKA PRODUKCIJA

Položaj romskega vprašanja v Občini Kuzma

Emil Horvat - romski svetnik občine Kuzma

Položaj romskega vprašanja v Občini Kuzma s prispevkom, ki sem kot svetnik in predstavnik treh Romskih naselij v naši občini pripravil za spletno stran je tako zgovorna, da jo je vredno ponoviti. Občina pravi, da smo Romi, večina občanov nam pravi, da smo Cigani, saj tudi sam večkrat pravim, da smo Cigani. Nekako lažje prenesem to provociranje, da ne bi prišlo do konfliktov z občani. Kaj smo v resnici, to sami mi ne vemo. Kako to, da nas ta druga stran grdi in ponižuje. Jaz bom danes povedal človek, zakaj človek? Zato ker vsak človek nosi svoje ime in svoj ponos. Kaj nas moti? Moti san, da smo Romi tako neprestano hvaležen predmet sovraštva, saj na nas lahko druga stran preusmeri krivdo za katerikoli družbeni problem. To opažam sam na lastni koži, da mi nekateri očita-jo, da nisem v enoletnem mandatu naredil nič, saj ko predstavnik Romov njim ne morem res nič dati. Posebej zdaj, ko se približujejo prazniki, so večinoma romske mize prazne, žal pa teh sredstev nimam.

Dajem pa upanje vsem Romom Slovenije, da Forum Romskih svetnikov, katerih sem tudi član, se trudimo in delamo, da bi se stvari izboljšale. Sem pa tudi mnenja, da se za Rome, kar dosti naredilo v zadnjih desetih letih. Eni si znajo kar sami pomagati, drugi kar dobro izkoriščajo Društvene sklade. To pa kot romski predstavnik ne odobravam. Včasih se vprašam, kaj

morem? Ko pa to odobrava Zakonodaja je pač tako. Bolj pravično bi bilo, če bi se spoštovalo socialni položaj za ene in druge. To mislim za Rome in nerome.

Letos sem ustanovil Romsko društvo Iskrive zlate iskrice, Občine Kuzma. Cilj nam je družiti Rome z vaščani Občine Kuzma. Na prireditvi, ki smo jo imeli 8. 9. 2007 pred staro občinsko zgradbo, sem kot predsednik društva bil razočaran. Premalo vaščanov se je udeležilo. Upam pa, da se bo naslednje leto vse izboljšalo. V sodelovanju z županom občine Kuzma in predsednikom Zveze Romov Slovenije, ter nekaterih Romskih društev nameravamo konec julija leta 2008, organizirati festival Romske glasbe in plesov. Ene vrste evrovizije. Za letošnje prireditve se zahvaljujem za donacije in sponzorjem, županu Občine Kuzma, Zvezi Romov Slovenije, Zavarovalnici Triglav, gostinstvu in prevozniku Lele Petek in Goričanki Kalamar.

To bi bilo v letošnjem letu 2007 vse.

Panonski prostor in ljudje ob dveh tromejih

dr. Vera Klopčič

Inštitut za narodnostna vprašanja iz Ljubljane je pripravil v sodelovanju z Odborom SAZU za preučev-

vanje narodnih manjšin znanstveni posvet »Panonski prostor in ljudje ob dveh tromejih« o aktualnih

vprašanjih skupnega življenja različnih narodov in manjšin ob dveh tromejih severovzhodne Sloveni-

je, ki ga označuje razgibana zgodovinska preteklost, demografska gibljivost in etnična ter religiozna raznolikost. Posvet je del širšega dolgoročnega projekta »Živeti z mejo«. Predsednik programskega odbora srečanja je akademik dr. Anton Vratuša, podprezidentica pa sodelavka Inštituta za narodnostna vprašanja iz Ljubljane dr. Vera Klopčič.

Namen posveta v Murski Soboti je bil osvetliti zgodovinski in dejanski položaj, doseženo stopnjo soži-

tja ter odprte dileme, ki se porajajo v tem prostoru. Na posvetu so sodelovali župan občine Murska Sobota, direktor Urada za narodnosti RS, predstavniki slovenskih skupnosti iz zamejstva, sodelavci Inštituta za narodnostna vprašanja iz Ljubljane in Lendave, člani Odbora SAZU za preučevanje narodnih manjšin, strokovnjaki iz Znanstveno raziskovalnega središča Koper, Fakultete za humanistične študije Koper, Znanstveno raziskovalnega centra SAZU, Ljubljana in Ustanove dr.

Šiftarjeva fundacija v sodelovanju z univerzami Republike Slovenije ter inštituti iz sosednjih držav.

Delo je potekalo na plenarnih sejah in v delovnih skupinah (v petek popoldan od 17h do 19h in v soboto dopoldan od 9h do 12h). Ena delovna skupina je potekala v Pokrajinski knjižnici, druga pa v konferenčni sobi hotela Diana.

Izvedbo znanstvenega simpozija je sofinancirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

Požar v romski skupnosti Maribor

Fatmir Bečiri

Dne 06.12.2007 je pisarne Romskega društva Romano pralipe v Mariboru upostošil požar. Pri čemer je bila popolno uničena celotna pisarniška oprema, dokumenti, arhiv in skoraj vsi sadovi večletnega

dela predsednika društva g. Fatmirja Bečirija in aktivnih članov društva.

Naši člani društva so nam takoj priskočili na pomoč in pomagali pri čiščenju prizorišča požara

tako, da so se lahko takoj pričela obnovitvena dela. Med časom obnove pisarn smo ugotovili, da je nastala veliko večja škoda kot samo materialna. Naenkrat se naši člani s svojimi težavami niso imeli več kam obrniti. Zato smo skoraj dva meseca delali pod izrednimi pogoji brez poslovnih prostorov in potrebne opreme. V dnevnih sobah naših članov so se oblikovalečasne pisarne, saj že odprtih upravnih postopkov pri urejanju statusov v RS in drugih nujnih, časovno omejenih zadev nismo mogli opustiti. Prav tako se ob tej priložnosti iskreno zahvaljujemo g. Jožefu Tivadarju, direktorju Centra za socialno delo v Mariboru, ki nam je takoj podaril osebni računalnik tako, da smo v prenovljenih pisarnah lahko pričeli takoj z delom. Ob enem bi se tudi zahvalil vsem lokalnim in državnim institucijam s katerimi vsakodnevno sodelujemo za njihov posluš, razumevanje in pomoč v tem težkem času.

Skupina Langa na Emi 2008

Romic

V superfinale sta se uvrstili skupina Langa in Civili s skladbo Za svobodo divjega srca in Rebeka Dremelj s skladbo Vrag naj vzame. Vstopnico za Evrosong pa je dobila Rebeka Dremelj. Predstavitvi vseh skladb je sledilo telefonsko glasovanje, ki je določilo dva superfinalista. Ta dva sta se še dodatno pomerila za zmago. Na koncu je zmago slavila Rebeka Dremelj, ki je prejela 56.823 glasov, kar je slabih 400 več, kot jih je dobila skupina Langa in Civili (56.428 glasov). Slovenska predstavnik, ki so jo z glasovanjem izbrali gledalci in poslušalci, bo v srbski prestolnici nastopila v prvem polfinalnem večeru, ki bo 20. maja. Drugi polfinale bo 22. maja, veliki finale pa 24. maja. O tem, kako bodo države razporejene v prvi ali

drugi polfinalni večer, je odločil žreb 28. januarja. O tem, pod katero zaporedno številko se bo pred-

stavila slovenska skladba, pa bo določeno z dodatnim žrebom, ki bo marca v Beogradu.

Romsko društvo?

Andreja Simonič

Pred enim letom sem prejela s strani Zavoda za zaposlovanje napotnico za zaposlitveni razgovor v Romskem društvu Romano pralipe.

Moja reakcija:

- prvi dan:

Kaj??? Društvo imajo ??? Kako ravno mene najdejo za kaj takega na Zavodu ???

- drugi dan:

No ja, javna dela...plača je te zagotovljena, 6 urni delovnik bi mi ustrezal, ravno uspeh skuhati preden pridejo vsi domov in 5 minut do službe ima tudi svoje prednosti.

- tretji dan:

Preko spleta sem izvedela na moje presenečenje kar precej zame novih

dejstev v Romih v Mariboru in po Sloveniji nasploh.

Delala pa bi to kaj sem do sedaj brezplačno delala za svoje romske sosede, pisanje prošenj, izpolnjevanje obrazcev in vlog. Pač pomoč, ki jo potrebujejo zaradi svoje nepismenosti ali pa slabega razumevanja slovenskega jezika. Dejansko bi mi ta služba »super« ustrežala.

In res, še isti dan razgovora, dobim povratni klic od predsednika društva g. Bečirija, da sem izbrana. Po premaganih začetnih težavah na novem delovnem mestu sem se vpeljala v dnevno rutino delovanja društva, vendar je obseg dela veliko večji kot sem pričakovala. Seznanila

sem se s specifičnimi področji dela za katera si nisem niti predstavljala, da bi me lahko zanimala. Presenečena sem bila nad tako dobrim sprejemom članov društva in popolno podporo g. Bečirija pri delu. Vsaka uspešno rešena zadeva ti da en kanček zadovoljstva in poplača ves trud, ki ga osebno vanj vložil. Danes razumem zakaj g. Bečiri z vsem srcem opravlja funkcijo predsednika društva tudi izven delovnega časa, ob vikendih in to brez kakršnega koli plačila. Še več, svoja prizadevanja je razširil na državno raven, tako da je član predsedstva ZRS in sedaj tudi član Vladne komisije za Romska vprašanja RS in izboljšanje položaja svojega naroda

je vzel kot svojo življenjsko nalogo. Do sedaj je uspelo veliko stvari že izboljšati, vendar nas še čaka veliko dela.

Nikoli prej nisem imela posebno oblikovanega mnenja o Romih, pač tu so in tu živijo.

Danes, po enoletnem, vsakodnevem delu in stiku z Romi, po seznanitvi z nekaterimi romskimi običaji in romsko kulturo, imam čisto drugo mnenje. Prepričana

sem, če bi imelo več ljudi interes ali priložnost se bolje seznaniti s kulturo in vsemi posebnosti romskega naroda ne bi prihajalo do nestrpnosti in diskriminacije. Javnost je še vedno premalo informirana, kar pa predstavlja veliko nalog in dela v prihodnje. Samo z delom in trudom nas vseh bodo negativni stereotipi počasi zbledeli.

Ker se zame žal iztekel čas ključitve v programu javnih del

zelo nerada zapuščam to delovno mesto. Ker pa želim še dalje biti v kontaktu z ljudmi, s katerimi sem preživela celo leto in jim pomagati, sem zaprosila za članstvo v Romskem društvu Romano pralipe, s čimer se je strinjal tako predsednik društva kot tudi vsi člani. Članstvo sem z veseljem sprejela saj menim, da lahko še veliko naredim za medsebojno razumevanje.

V Krškem izvolili novega romskega svetnika

Bogdan Miklič

V nedeljo (03.02.2007) so v Krškem potekale nadomestne volitve za romskega svetnika. Glas je oddalo 27 volilnih upravičencev. S tem so za romskega svetnika izvolili 33-letnega Morana Jurkoviča iz naselja Kerinov grm.

Naj spomnimo, da je oktobra 2007 iz krškega občinskega sveta domnevno zaradi groženj iz romskih vrst odstopil Zdravko Kovačič.

So pa v Krškem prejšnji mesec za predsednico Sveta za sobivanje izvolili Rominjo Natašo Brajdič Slivšek. Na tej seji so govorili tudi o problemih predšolske vzgoje in obiska osnovne šole ter izpostavili potrebo po dnevnem ali dalj časa trajajočem »kriznem

centru» za romske otroke, prav tako pa razmišljajo, da bi ustanovili oddelek vrtca v romskem

naselju Kerinov grm. Kljub temu bo imel romski svetnik še veliko dela.

ROMIC

ROMSKI INFORMATIVNI CENTER
ROMSKA RADLJSKA PRODUKCIJA

DEJAVNOST CENTRA LJUDJE KONTAKT ARHIV ODDAJ PRVA STRAN

PETERPAN

